

MALÉ A STREDNÉ PODNIKANIE 2020

ŽILINSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Bratislava, 2021

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ:

Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2021

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov	3
Úvod	4
1 Ako sú definované malé a stredné podniky	5
2 Stav a vývoj početnosti MSP	6
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov	11
4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov	14
5 Finančné ukazovatele MSP	17
6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode	19
7 High-tech ukazovatele MSP	21
Zhrnutie	24
Prílohy	26

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov

Grafy:

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020.....	7
Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020	7
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v Žilinskom kraji a SR	7
Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020	8
Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy ŽSK a SR, 2020.....	9
Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy ŽSK a SR, 2020	9
Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v ŽSK a SR, 2020.....	10
Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO- podnikateľov v ŽSK	11
Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020.....	12
Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v ŽSK, 2020	12
Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020	12
Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v ŽSK, 2020.....	12
Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020.....	14
Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020	15
Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020.....	15
Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Žilinskom kraji, 2008-2020.....	16
Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019	17
Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019	19
Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019.....	20
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019	20
Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019.....	20
Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v ŽSK, 2016 - 2020.....	21
Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020.....	22
Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v ŽSK.....	23
Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v ŽSK	23

Tabuľky:

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v Žilinskom kraji, 2020.....	6
Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch Žilinského kraja, 2020	8
Tabuľka 3: Finančné ukazovatele MSP v ŽSK, 2015-2019	18
Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE	26
Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	27

Obrázky:

Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v okresoch Žilinského kraja, 2020.....	9
--	---

Úvod

Rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja miest, obcí, regiónov i celej krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (74 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov.

Žilinský samosprávny kraj možno charakterizovať ako priemyselný región s vysokým potenciálom pre ďalší rozvoj. Vďaka za to hlavne dvom faktorom, lokalizácii v blízkosti priemyselných zón susednej Českej a Poľskej republiky a nedostatku úrodnej pôdy. V porovnaní s ostatnými krajinami má v Žilinskom kraji silnú pozíciu stavebníctvo. Vhodné prírodné a kultúrno-historické podmienky vytvárajú predpoklad pre rozvoj aktívneho cestovného ruchu.

K rozvoju Žilinského samosprávneho kraja významne prispievajú aj malé a stredné podniky, ktoré z dlhodobého hľadiska vykazujú pozitívne vývojové tendencie s rastom početnosti a zlepšovaním finančných výsledkov. Vyvrcholenie úspešnej dekády, ktorá bola charakteristická dynamickým rozvojom sektora MSP naprieč všetkými regiónmi SR, predstavoval rok 2019. V roku 2020 sa už musel celý podnikateľský sektor vyrovnáť s negatívnymi dopadmi pandémie koronavírusu, ktorá dostala slovenskú ekonomiku do recesie.

Cieľom štúdie je, prostredníctvom prezentácie základných kvantitatívnych ukazovateľov, komplexne zhodnotiť stav a vývoj sektora malého a stredného podnikania v Žilinskom samosprávnom kraji do roku 2020. Jednotlivé ukazovatele sú vyhodnocované z krátkodobej a dlhodobej časovej perspektívy v komparácii s ostatnými krajinami a celým Slovenskom. Štatistické údaje o MSP sú sledované v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií a odvetvového členenia. Finančná výkonnosť malých a stredných podnikov v kraji je zhodnotená prostredníctvom základných finančných ukazovateľov. Konkurenčná schopnosť MSP na zahraničných trhoch je posudzovaná podľa ich zahranično-obchodných aktivít.

1 Ako sú definované malé a stredné podniky

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur¹. Jednotlivé veľkostné kategórie MSP sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

	 Mikropodnik	 Malý podnik	 Stredný podnik
 Zamestnanci	< 10	< 50	< 250
 Ročný obrat	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 50 mil. Eur
 Bilančná suma	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 43 mil. Eur

V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do jednotlivých kategórií MSP – počet zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele, pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu.

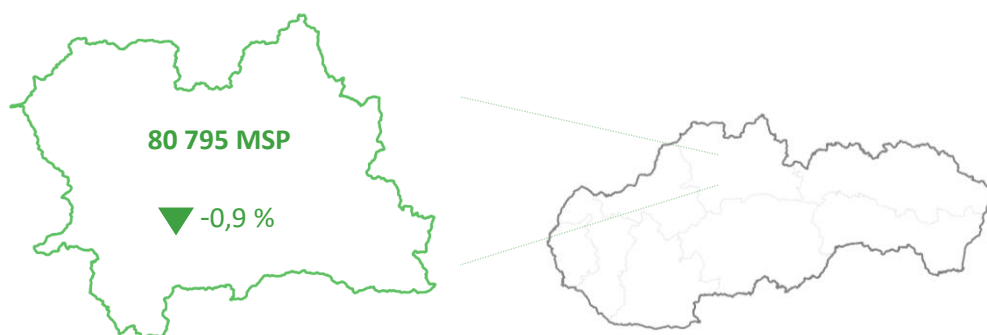
Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

¹ Odporúčanie Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

2 Stav a vývoj početnosti MSP

Žilinský kraj disponuje druhým najvyšším počtom aktívnych malých a stredných podnikov zo všetkých krajov na Slovensku. Na území kraja bolo **na konci roka 2020 registrovaných 80 795 podnikateľských subjektov patriacich do veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov**. Pandémia Covid-19 a s tým spojené prijímanie opatrení za účelom zamedzenia ďalšieho šírenia vírusu v spojitosti s poklesom domáceho a zahraničného dopytu sa zásadne podpísali na medziročnom vývoji početnosti MSP v kraji. V porovnaní s rokom 2019 došlo k medziročnému poklesu počtu MSP o 0,9 %, resp. o 720 subjektov. Na celom Slovensku sa početnosť MSP zvýšila len minimálne o 0,3 %.

Najväčšiu časť MSP tvoria s **97,5 % mikropodniky**. Nižšie zastúpenie dosahujú malé (2,0 %) a stredné podniky (0,4 %). V porovnaní s celým Slovenskom sa štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov vyznačuje mierne vyšším zastúpením mikropodnikov. Okrem MSP malo v Žilinskom kraji svoje sídlo aj 68 veľkých podnikov, čo predstavuje len 0,1 % všetkých aktívnych firiem registrovaných v kraji.

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v Žilinskom kraji, 2020

Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu	
					Abs.	Podiel v %
Mikropodniky (0 - 9)	25 457	50 464	2 474	480	78 875	97,5%
Malé podniky (10 - 49)	1 477	130	1	0	1 608	2,0%
Stredné podniky (50 - 249)	305	7	0	0	312	0,4%
Veľké podniky (250 a viac)	68	0	0	0	68	0,1%
Spolu MSP (0 - 249)	27 239	50 601	2 475	480	80 795	99,9%
Spolu podnikateľské subjekty	27 307	50 601	2 475	480	80 863	100,0%

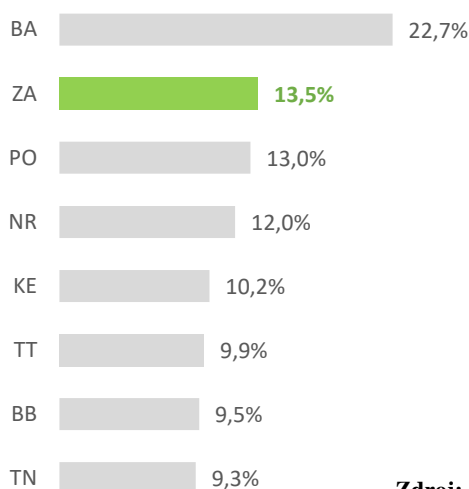
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

MSP registrované na území Žilinského kraja tvorili 13,5 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku. Viac MSP sa koncentruje už len na území Bratislavského kraja, kde má svoje sídlo približne každý piaty (22,7 %) aktívny malý a stredný podnik na Slovensku. Najmenej (9,3 %) MSP bolo registrovaných v Trenčianskom kraji.

Napriek medziročnému poklesu aktívnych MSP v Žilinskom kraji v roku 2020, sa ich počet z dlhodobého hľadiska zvyšuje. Tento vývoj platí prakticky pre všetky kraje na Slovensku. **Za ostatných 15 rokov sa počet MSP v Žilinskom kraji zvýšil o 30,6 %.** Rovnakým tempom sa

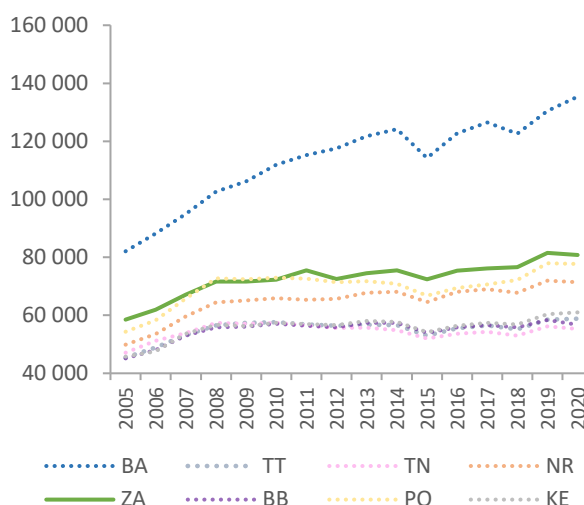
zvyšovala početnosť MSP na celom Slovensku. **Najdynamickejší rast počtu MSP v kraji bol zaznamenaný ešte v období pred začiatkom finančnej a hospodárskej krízy v roku 2008.** V období rokov 2005 až 2008 sa počet aktívnych MSP v kraji zvýšil o viac ako jednu pätinu (22,4 %), resp. o 13 080 subjektov. Podobným tempom sa napríklad zvyšoval počet MSP v Trenčianskom kraji. Vysoká dynamika rastu MSP však bola charakteristická aj pre ostatné kraje na Slovensku. V rovnakom období sa celkový počet MSP na Slovensku zvýšil o 30,6 %. Rast početnosti MSP v Žilinskom kraji sa výrazne spomalil po roku 2011. Do roku 2020 sa počet MSP v kraji zvýšil len o 7,0 %, resp. 5 260 subjektov. Počas rovnakého obdobia sa početnosť MSP v Bratislavskom kraji zvýšila o 17,5 % a na celom Slovensku o 7,5 %.

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020

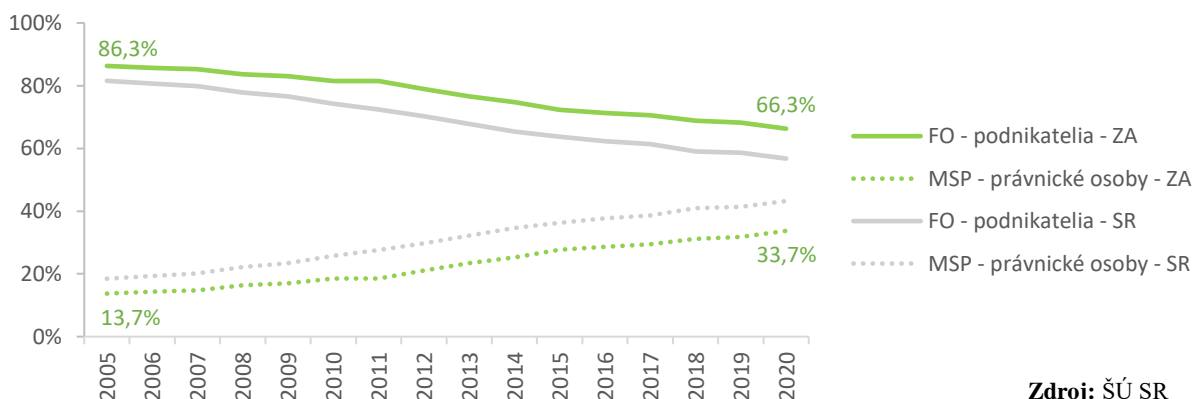
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020

Vývoj malých a stredných podnikov z pohľadu dvoch hlavných právnych foriem podnikania, fyzických osôb – podnikateľov a MSP – právnických osôb sa vyznačuje postupným znižovaním podielu fyzických osôb – podnikateľov (t. j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR). Dlhodobý pokles je aj pre celé Slovensko. Napriek tomu, **v štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 66,3 %**. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa v roku 2020 zvýšilo a dosiahlo 33,7 %. FO – podnikatelia v kraji si udržuujú vyšší podiel ako je priemer na Slovensku. Prispieva k tomu najmä vysoká podnikateľská aktivita živnostníkov, čo sa zároveň odráža na vysokom počte mikropodnikov.

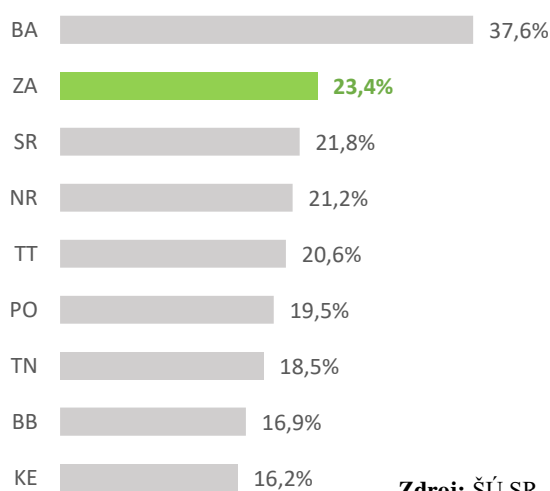
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v Žilinskom kraji a SR

Zdroj: ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov, naznačuje **nadpriemerne vysokú aktivitu MSP v kraji**. Na konci roka 2020 dosiahla miera podnikateľskej aktivity MSP 23,4 %. To znamená, že na **100 ekonomicky aktívnych obyvateľov Žilinského kraja pripadá približne 23 aktívnych malých a stredných podnikov**. Vyššia podnikateľská aktivita je zaznamenaná len v Bratislavskom kraji, kde na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá približne 38 MSP. Najnižšiu mieru podnikateľskej aktivity vykazuje Košický a Banskobystrický kraj.

Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

Z priestorového rozmiestnenia malých a stredných podnikov v jednotlivých okresoch Žilinského kraja vyplýva **vyššia významnosť okresu Žilina, kde sídli viac ako štvrtina (27,5 %) všetkých aktívnych MSP v kraji**. V absolútnej početnosti to predstavuje 22 219 malých a stredných podnikov. S výraznejším odstupom nasleduje okresy Námestovo, Čadca, Martin a Liptovský Mikuláš. **Miera podnikateľskej aktivity je najvyššia v okrese Námestovo, kde pripadá približne 37 MSP na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov**. Vyššiu podnikateľskú aktivitu ako v celom kraji vykazuje ešte okres Žilina (27,5 %) a Tvrdošín (25,5 %). Najnižšia podnikateľská aktivita (17,6 %) bola zaznamenaná v okrese Turčianske Teplice.

Vysoký počet FO – podnikateľov sa prejavuje vo vysokej miere podnikateľskej aktivity, ktorá prevyšuje národnú úroveň (12,4 %) takmer vo všetkých okresoch. Výnimkou je len okres Martin, kde pripadá takmer 12 FO – podnikateľov na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Najvyššia podnikateľská aktivita FO – podnikateľov je v okresoch Námestovo (30,8 %) a Tvrdošín (19,7 %). Miera podnikateľskej aktivity MSP – právnických osôb prevyšuje celoslovenskú úroveň len v okrese Žilina (12,3 %). Tento stav korešponduje s výsledkami

S postupným nárastom počtu MSP a zvyšujúcim sa počtom ekonomicky aktívnych obyvateľov sa miera podnikateľskej aktivity v uplynulých rokoch zvyšovala len veľmi mierne. Od roku 2009 sa miera podnikateľskej aktivity zvýšila len o 1,8 p. b. z 21,7 % na 23,4 %.

V ostatných krajoch sa počas rovnakého obdobia podnikateľská aktivita zmenila v intervale od -1,0 p. b. v Banskobystrickom kraji až po 2,7 p. b. v Nitrianskom kraji. Pre celé Slovensko platí nárast miery podnikateľskej aktivity od roku 2009 o 1,3 p. b.

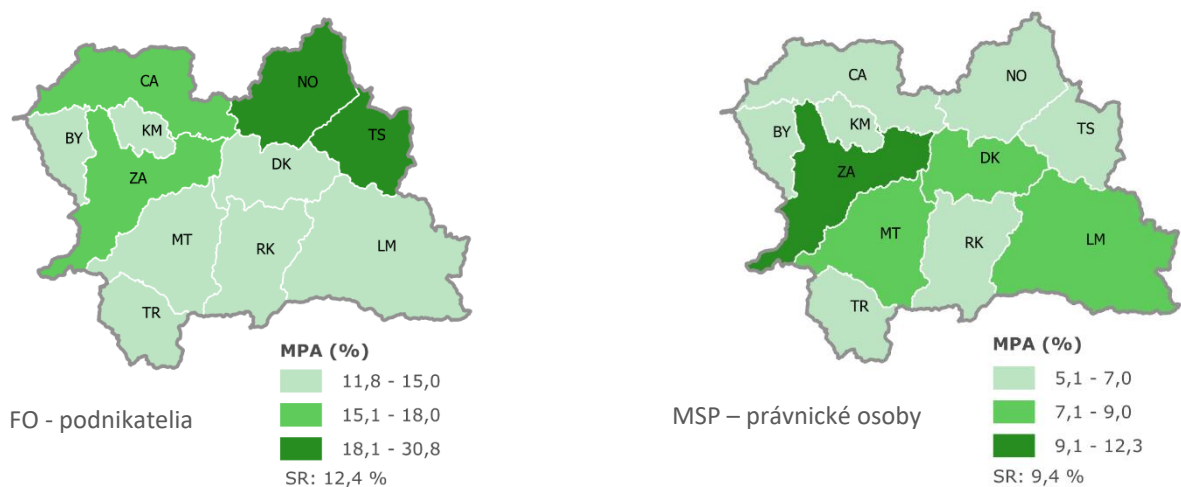
Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch Žilinského kraja, 2020

Okres	Počet MSP	Podiel
Žilina	22 219	27,5%
Námestovo	9 955	12,3%
Čadca	9 643	11,9%
Martin	9 323	11,5%
Liptovský Mikuláš	8 141	10,1%
Ružomberok	5 364	6,6%
Tvrdošín	4 523	5,6%
Dolný Kubín	4 146	5,1%
Kysucké Nové Mesto	3 139	3,9%
Bytča	2 901	3,6%
Turčianske Teplice	1 441	1,8%

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

z ostatných krajských miest, resp. okresov, ktoré sa vyznačujú vyššou mierou podnikateľskej aktivity MSP podnikajúcich ako právnické osoby – podniky.

Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v okresoch Žilinského kraja, 2020

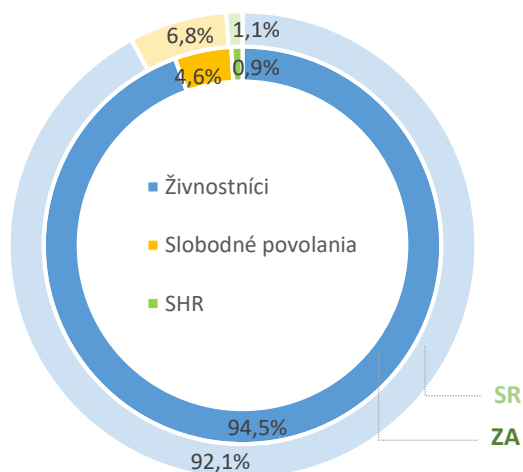

Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR, ÚGKK SR

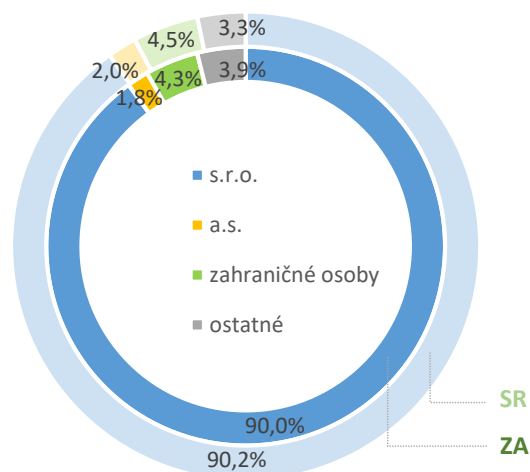
Ako už bolo naznačené aj v prechádzajúcich častiach, medzi MSP podnikajúcimi ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo **pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov**. V prípade Žilinského kraja je pomer živnostníkov s 94,5 % ešte väčší ako na celom Slovensku (92,1 %). Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 4,6 % (alebo v absolútnych hodnotách 2 475). V Žilinskom kraji, ale aj na Slovensku sú dlhodobo najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), ktorí v roku 2020 predstavovali len 0,9 % (480 subjektov) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov v kraji.

Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy v kraji viac zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným. V roku 2020 tvorili 90,0 % všetkých MSP – právnických osôb v kraji. Nasledujú zahraničné osoby s podielom 4,3 % a akciové spoločnosti s 1,8 %.

Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy ŽSK a SR, 2020

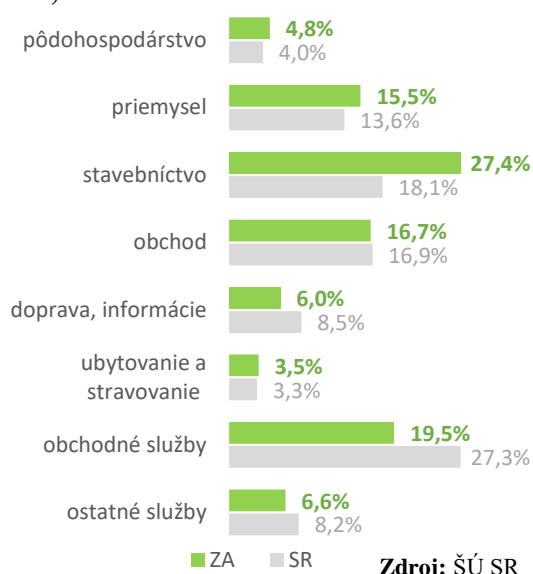

Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy ŽSK a SR, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v ŽSK a SR, 2020

V odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Žilinskom kraji je **najviac zastúpený sektor služieb**, v ktorom pôsobí viac ako jedna tretina (35,6 %) aktívnych MSP v kraji. Z podrobnejšieho odvetvového členenia na grafe 7 vyplýva, že viac ako štvrtina (27,4 %) MSP vykonávala svoju hlavnú činnosť v stavebníctve. Pätina (19,9 %) pripadá na obchodné služby (sekcia SK NACE K až N). Významnejšie zastúpenie dosahuje aj obchod (16,7 %) a priemysel s 15,5 %. Z pohľadu početnosti má najmenší význam odvetvie ubytovanie a stravovanie a pôdohospodárstvo.

Uvedená štruktúra sa **v porovnaní s odvetvovou štruktúrou všetkých MSP na Slovensku vo viacerých prípadoch odlišuje**.

Najväčší rozdiel možno pozorovať v sektore služieb (začleňujeme dopravu a informácie; ubytovanie a stravovanie; obchodné služby a ostatné služby). Služby dosahujú v Žilinskom kraji druhý najnižší podiel medzi všetkými kraji. **Slabšia pozícia služieb** bola evidovaná už len v Prešovskom kraji (35,0 %). Pre porovnanie, na celom Slovensku pôsobí v službách takmer polovica MSP (47,4 %) a v Bratislavskom kraji až 65,6 %. **Veľmi dôležitú úlohu zohráva stavebníctvo**. Jeho podiel v kraji je o 9,2 p. b. väčší ako na Slovensku. Nadpriemerne vysoký podiel stavebníctva je výsledkom vysokého počtu živnostníkov, z ktorých veľká časť pôsobí práve v tomto odvetví.

Z dlhodobého hľadiska **dochádza k poklesu** podielu MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania **v obchode**. Za uplynulých 10 rokov sa podiel obchodu znížil o 8,8 p. b. **Naopak, postupne sa zvyšuje význam služieb, najmä zásluhou obchodných služieb**, u ktorých sa podiel v rovnakom období zvýšil o 7,5 p. b. Podobný vývoj je pozorovaný aj v prípade odvetvovej štruktúry všetkých MSP na Slovensku.

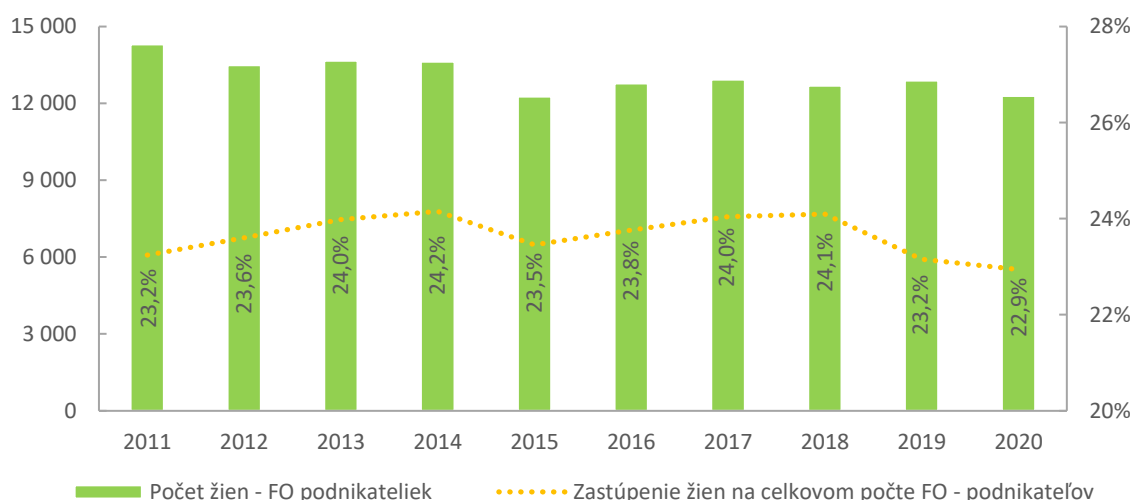
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov

Rodová štruktúra FO – podnikateľov

Žilinský samosprávny kraj sa zaraďuje medzi kraje s najnižším zastúpením žien medzi podnikateľmi. V roku 2020 dosiahol podiel žien na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov v Žilinskom kraji takmer jednu štvrtinu (22,9 %). Muži tvorili viac ako trojštvrťový podiel (78,2 %). V absolútnom vyjadrení dosiahol počet žien fyzických osôb – podnikateliek 12,3 tisíc. V porovnaní s rokom 2018 sa podiel žien mierne znížil. Aktuálne dosiahnuté zastúpenie žien je nižšie aj v porovnaní s rokom 2011 (o 0,3 p. b.). V priebehu poslednej dekády dosiahol podiel žien najvyššiu úroveň v roku 2014 (24,2 %).

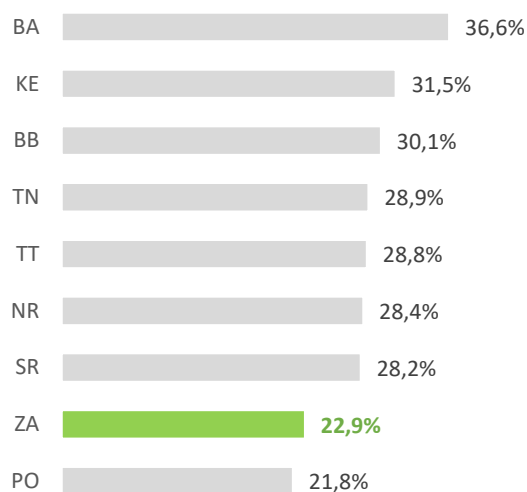
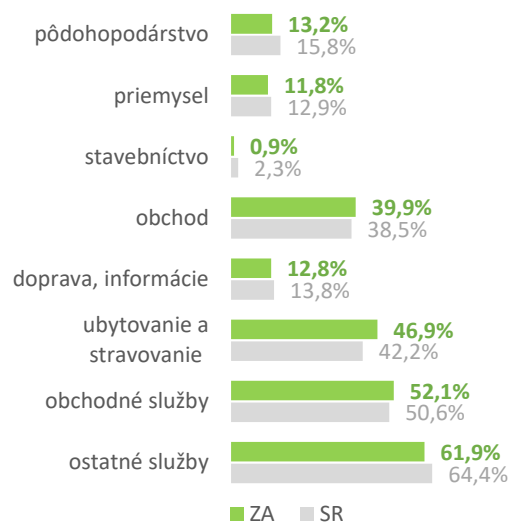
Z pohľadu jednotlivých právnych foriem dosahujú ženy najvyšší podiel u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. V roku 2020 dosiahli v uvedenej právnej forme zastúpenie 55,2 %. Viac ako jednu štvrtinu (27,9 %) zaznamenali ženy podiel medzi samostatne hospodáriacich roľníkmi. Najnižším zastúpením žien (21,3 %) sa vyznačuje rodová štruktúra u živnostníkov, najviac zastúpenej právnej formy fyzických osôb – podnikateľov.

Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov v ŽSK

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie žien je v Žilinskom samosprávnom kraji, obdobne ako v celej SR, dosahované v odvetví ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S). V roku 2020 tvorili ženy v ostatných službách takmer dvojtretinový podiel (61,9 %) na celkovom počte fyzických osôb - podnikateľov. Sektor obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N) predstavuje ďalšie odvetvie s nadpolovičným zastúpením žien (52,1 %). Najnižší podiel žien je naopak zaznamenaný v stavebníctve (0,9 %). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien hodnoty v intervale od 11,8 % v priemysle do 46,9 % v ubytovaní a stravovaní. Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach hospodárstva v Žilinskom samosprávnom kraji nevykazuje výrazné odlišnosti v porovnaní s celou SR.

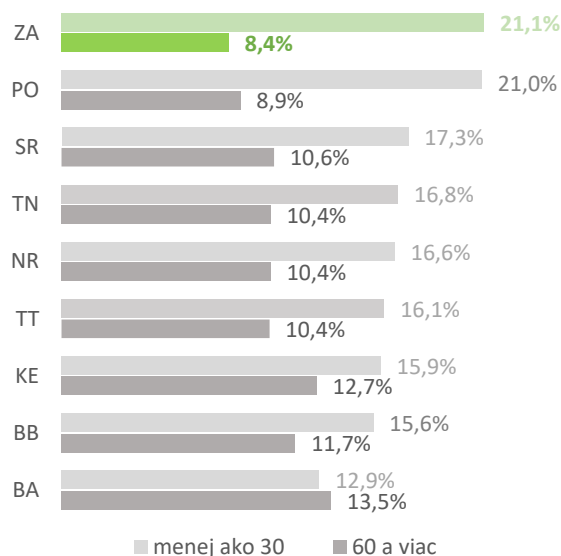
Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020**Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v ŽSK, 2020**

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

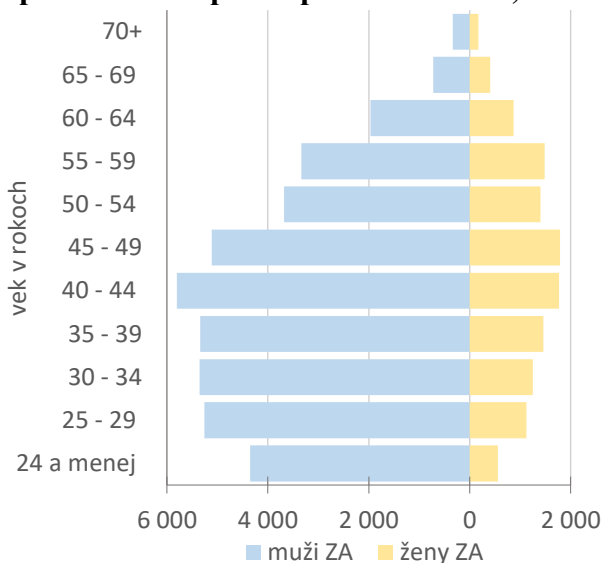
Veková štruktúra FO – podnikateľov

Najviac fyzických osôb – podnikateľov v Žilinskom samosprávnom kraji patrí do vekovej kategórie 40 až 49-ročných (27,0 %). Takmer jedna štvrtina (25,0 %) podnikateľov sa nachádzala vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov. Každý piaty (21,1 %) podnikateľ patril do vekovej kategórie 50 až 59 rokov.

Žilinský kraj sa vyznačuje najvyšším zastúpením mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov (21,1 %) spomedzi všetkých krajov SR. K rastu zastúpenia mladých dochádza aj z dlhodobého hľadiska. Zastúpenie mladých podnikateľov v jednotlivých regiónoch súvisí aj s vekovou skladbou ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Kraje s vyšším podielom mladých ekonomicky aktívnych obyvateľov dosahujú taktiež najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov.

Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO-podnikateľmi podľa krajov SR, 2020

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf 12: Veková štruktúra FO-podnikateľov podľa pohlavia v ŽSK, 2020

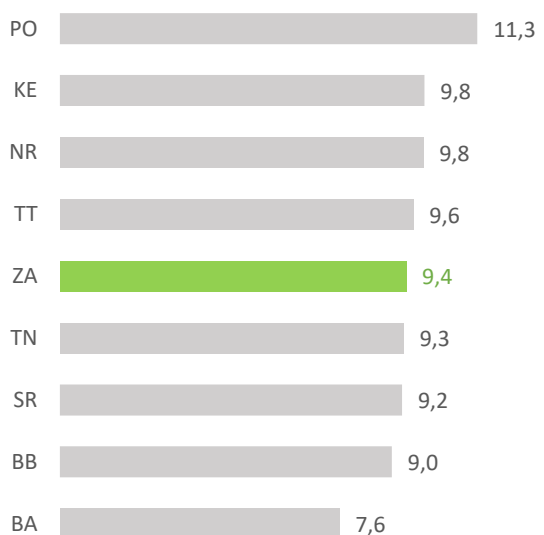
Len 8,4 % podnikateľov v kraji pôsobilo vo vekovej kategórii 60 a viac rokov. Žilinský samosprávny kraj dosahuje najnižší podiel starších podnikateľov. Od roku 2016 sa zastúpenie starších podnikateľov zvýšilo o 0,4 p. b.

4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov

V Žilinskom kraji bolo v roku 2020 registrovaných 10 774 nových malých a stredných podnikov. Z celkového počtu 83 174 novovzniknutých MSP na Slovensku to predstavuje 13,0 %. **Negatívne dopady pandémie Covid-19 na podnikateľský sektor sa prejavili v medziročnom poklese nových registrácií v kraji o 4,6 %.** Poklesol tiež celkový počet vznikov na Slovensku, medziročne o 2,0 %. Podobný medziročný vývoj bol zaznamenaný takmer vo všetkých krajoch. Výnimku predstavuje len Bratislavský a Trnavský kraj, kde počet novozaložených MSP rástol aj napriek koronakríze, medziročne o 6,5 %, resp. 5,1 %.

V okrese Žilina, ako v centre podnikateľskej aktivity kraja, vzniká najviac nových MSP. Počas roka 2020 to bolo presne 2 773, čo predstavuje štvrtinu (25,7 %) zo všetkých novoregistrovaných MSP v kraji. S výraznejším odstupom nasledujú okresy ako Liptovský Mikuláš s podielom 13,0 %, Námestovo (12,0 %), Čadca (11,2 %) a Martin (10,0 %). Pre nové firmy je najmenej atraktívnym okresom v kraji okres Turčianske Teplice (1,6 %), ktorý je zároveň najmenším okresom z pohľadu počtu obyvateľov.

Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

Miera vznikov, vyjadrujúca podiel nových MSP na celkovom počte registrovaných MSP, indikuje priemernú aktivitu začínajúcich podnikateľov v kraji. V roku 2020 pripadalo približne **9 nových MSP na 100 registrovaných firiem so sídlom na území kraja.** Nižšia miera vznikov MSP bola evidovaná v Trenčianskom, Banskobystrickom a v Bratislavskom kraji. Miera vznikov v Žilinskom kraji sa nachádza len mierne nad úrovňou Slovenska (9,2).

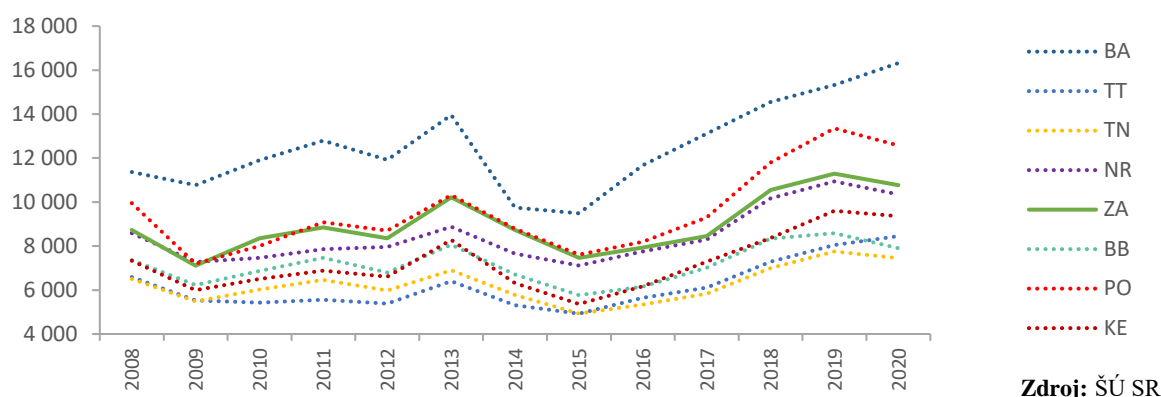
Medzi novými MSP bolo najviac živnostníkov, ktorí tvorili takmer tri štvrtiny - 71,2 %. S podielom 22,6 % nasledovali MSP – právnické osoby. Osoby podnikajúce v slobodných povolaniach tvorili 5,7 % a samostatne hospodáriaci roľníci 0,5 %.

V porovnaní s celým Slovenskom sú medzi novovzniknutými MSP v Žilinskom kraji **výraznejšie zastúpení podnikatelia z odvetvia stavebníctva,** ktorí tvoria tretinu (33,7 %). Aj tento výsledok potvrdzuje dôležitosť stavebníctva pre podnikateľov v kraji. Významne k tomu prispievajú živnostníci. Tí práve v odvetví stavebníctva často vykonávajú pre zamestnávateľa činnosť, ktorá vykazuje znaky závislej práce. Ďalšia **štvrtina (25,2%) nových MSP pôsobí v obchodných službách** – SK NACE K až N. Je to o 5,6 p. b. menej ako v prípade Slovenska. Napriek vhodným podmienkam pre cestovný ruch vzniká najmenej nových MSP (3,5 %) v odvetví ubytovanie a stravovanie.

Odhliadnuc od roka 2020 sa počet nových registrácií MSP v kraji každoročne zvyšoval od roku 2016. **V období od roku 2015 do konca roku 2020 sa počet novovzniknutých MSP zvýšil o 44,6 %.** V prípade celého Slovenska došlo v rovnakom období k nárastu nových registrácií počas jedného roka o 58,0 %. Pre porovnanie, počet nových MSP sa najdynamickejšie zvýšil v Košickom kraji o 74,6 %. Žilinský kraj patrí z dlhodobého hľadiska

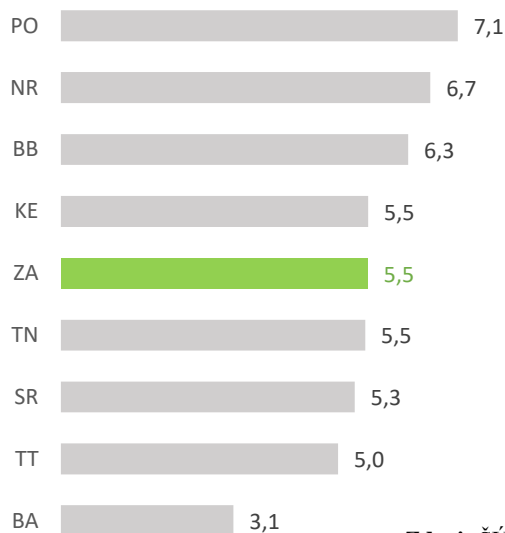
ku skupine krajov s nadpriemerne vysokým počtom vznikajúcich malých a stredných podnikov, čo vytvára predpoklad pre ďalší rast podnikateľskej aktivity v kraji.

Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020

V roku 2020 zároveň zaniklo 6 366 podnikateľských subjektov so sídlom na území kraja. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku to predstavuje 13,4 %. Prijaté opatrenia na podporu podnikateľského sektora v období koronakrízy sa pozitívne prejavili na medziročnom poklese zaniknutých podnikateľských subjektov o 16,0 %. Na celom Slovensku došlo k medziročnému poklesu počtu zaniknutých subjektov o 15,1 %.

Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020

Miera zánikov, vyjadrujúca podiel zaniknutých podnikateľských subjektov na celkovom počte registrovaných subjektov, dosiahla v roku 2020 úroveň 9,3. To znamená, že na 100 firiem registrovaných v kraji pripadá približne 9 zaniknutých podnikateľských subjektov. Miera zánikov sa nachádza len mierne nad úrovňou Slovenska (5,3). Podobne ako v prípade vznikov, bola najnižšia miera zánikov evidovaná v Bratislavskom kraji (3,1). Prispieva k tomu najmä vysoký počet všetkých registrovaných podnikateľských subjektov, pričom viac ako jedna tretina z nich nebola počas roka aktívna. Podľa metodiky ŠÚ SR to znamená, že subjekty nemali žiadne tržby, zamestnancov a nerealizovali žiadne investície.

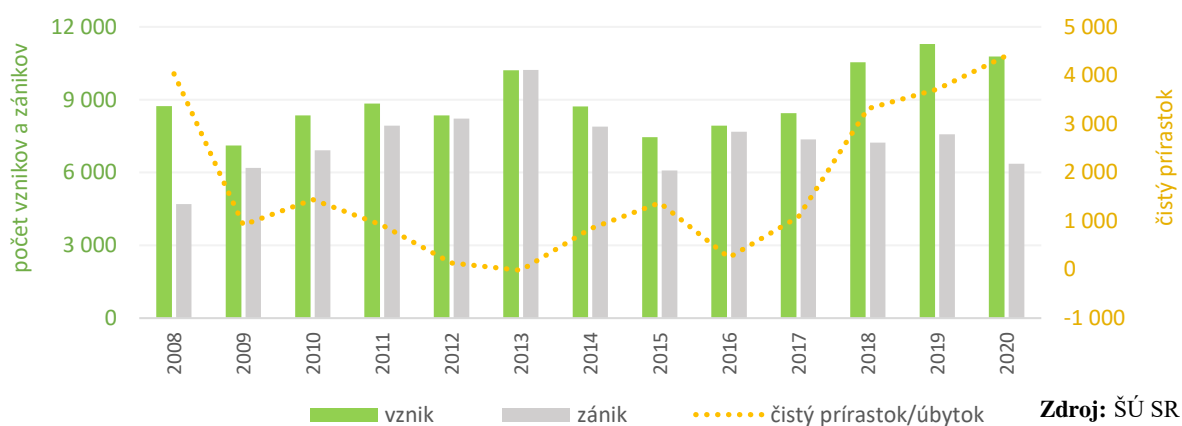
Vzhľadom na vysokú podnikateľskú aktivitu živnostníkov v kraji, nie je žiadnym prekvapením, že tvoria až 86,7 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2020. Zároveň ide o najvyšší podiel živnostníkov medzi krajmi na Slovensku. Štruktúru zaniknutých subjektov podľa právnej formy ďalej dopĺňajú slobodné povolania (6,5 %) a podniky – právnické osoby (6,3 %).

Najväčší podiel zo zaniknutých podnikateľských subjektov (31,4 %) pôsobil v stavebníctve. Nasledujú obchodné služby - SK NACE K až N (19,1 %) a obchod (14,1 %). Odvetvová štruktúra zaniknutých firiem v kraji sa vo veľkej miere zhoduje so stavom na

národnej úrovni. Výnimkou je vyšší podiel odvetvia stavebníctva a pôdohospodárstva v kraji a naopak nižšie zastúpenie obchodných služieb.

Pozitívnym znakom vo vývoji počtu zánikov je ich stabilizácia, ku ktorej došlo po roku 2016. Práve stabilný počet zaniknutých subjektov (oscilujúci na úrovni 7 500 zánikov ročne) a každoročné zvyšovanie početnosti nových MSP po roku 2015, viedli k dynamickému nárastu čistého prírastku firiem. Kým v roku 2016 bol v kraji zaznamenaný čistý prírastok na úrovni 841 subjektov, v roku 2020 to už bolo 4 408. **Napriek prebiehajúcej korokaríze dosiahol čistý prírastok v kraji doterajšie maximum**, ktoré prekonal aj prírastky z veľmi úspešného obdobia pred globálnou finančnou a hospodárskou krízou z roku 2008.

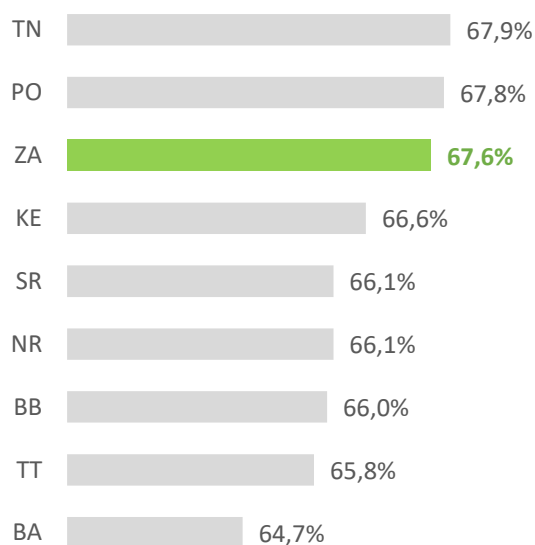
Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Žilinskom kraji, 2008-2020

5 Finančné ukazovatele MSP

Viac ako dve tretiny (67,6 %) malých a stredných podnikov so sídlom v Žilinskom samosprávnom kraji dosiahli v roku 2019 kladný hospodársky výsledok (vrátane nulového HV). Takmer tretina podnikateľských subjektov dosiahla záporný hospodársky výsledok. Podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom sa znížil v medziročnom porovnaní, ako aj v porovnaní s rokom 2015. Podobný vývoj bol zaznamenaný aj na celom Slovensku. Žilinský kraj sa zaraďuje medzi regióny s nadpriemerným podielom subjektov s kladným hospodárskym výsledkom.

Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. V roku 2019 sa malým a stredným podnikom so sídlom na území kraja mediánová hodnota rentability tržieb mierne znížila na 5,75 %. Pokles je možné sledovať aj v porovnaní s rokom 2015, čo odpovedá aj vývoju v celej SR.

Ukazovateľ rentability aktív charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podniku. Ukazovateľ je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam. Podľa spracovaných údajov z finančných výkazov zaznamenali malé a stredné podniky mediánovú hodnotu rentability aktív na úrovni 2,24 %. Dosiahnutá rentabilita aktív bola najnižšia v rámci hodnoteného obdobia 2015-2019.

Miera zadlženosti aktív vyjadruje podiel záväzkov na vlastnom imaní a záväzkoch spolu, resp. na aktívach. Podľa spracovaných údajov z finančných výkazov sa v roku 2019 mediánová zadlženosť aktív malých a stredných podnikov v Žilinskom samosprávnom kraji znížila na 51,4 %. Pokles zadlženosti je zreteľný počas celého obdobia 2015-2019. V porovnaní s ostatnými regiónmi SR dosahuje zadlženosť nadpriemernú úroveň.

Prístup k externým finančným zdrojom patrí medzi základné faktory ovplyvňujúce rozvoj sektora MSP. Podiel MSP využívajúcich bankové úvery dosiahol 21,2 %. Medziročný nárast využívania bankových úverov zo strany malých a stredných podnikov je možné pozorovať každoročne od roku 2015. V porovnaní s ostatnými regiónmi využívajú MSP v ŽSK bankové úvery nadpriemerne. Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP na zvýšil na 5,4 %. Nárast bol zaznamenaný po predchádzajúcom niekoľkoročnom poklese.

Likvidita vyjadruje mieru schopnosti firiem uhrádzať záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Likvidita II. stupňa kvantifikuje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobých záväzkov. Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v Žilinskom samosprávnom kraji v roku 2019 zlepšila. Medián likvidity II. stupňa MSP sa zvýšil na úroveň 1,55. K nárastu likvidity

II. stupňa dochádza každoročne. Likvidita III. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. **Medián koeficientu likvidity III. stupňa dosiahol 1,75**, v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa taktiež zvýšil.

Ukazovateľ obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku, pričom umožňuje posúdiť ako účinne podniky využívajú svoj majetok. **Medián obratu aktív MSP v Žilinskom samosprávnom kraji v roku 2019 dosiahol úroveň 1,04**. V medziročnom porovnaní sa výraznejšie nezmenil, v porovnaní s rokom 2015 zaznamenal pokles. MSP v ŽSK dosahujú nadpriemernú úroveň zhodnotenia majetku v rámci SR.

Ukazovateľ doby splatnosti krátkodobých záväzkov z osobného styku kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. **Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP v kraji v roku 2019 poklesla na 9,7 dňa**. Platobná disciplína MSP sa zlepšuje každoročne od roku 2015. Obdobný vývoj zaznamenáva aj doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku. **Mediánová hodnota doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP sa v roku 2019 znížila na 21 dní**.

V roku 2019 dosiahla stredná hodnota **finančnej produktivity práce MSP úroveň 1,58 Eur**. Dosiahnutá úroveň finančnej produktivity práce znamená, že z 1 Eur osobných nákladov sa vyprodukovalo 1,58 Eur pridanej hodnoty. Finančná produktivita práce sa v medziročnom porovnaní nezmenila. Žilinský kraj sa vyznačuje najvyššou finančnou produktivitou práce MSP v rámci SR.

Podľa **Altmanovho indexu finančného zdravia** bolo v roku 2019 v Žilinskom samosprávnom kraji v **dobrej finančnej situácii 42,4 % malých a stredných podnikov**. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie uvedených subjektov mierne zvýšilo. **ŽSK dosahuje spolu s PSK najvyššie zastúpenie MSP v dobrej finančnej situácii v rámci celej SR**. Takmer jedna tretina (31,3 %) MSP bola v zlej finančnej situácii. Viac ako jedna štvrtina (26,4 %) MSP pôsobila v sivej zóne.

Tabuľka 3: **Finančné ukazovatele MSP v ŽSK, 2015-2019**

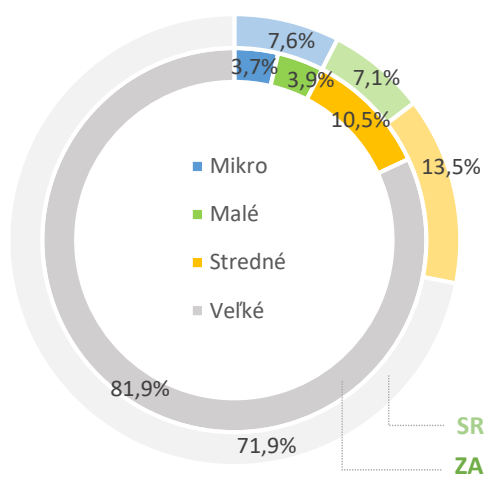
Ukazovateľ / rok	2015	2016	2017	2018	2019	
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	70,7%	70,8%	70,7%	68,0%	67,6%	
Rentabilita tržieb	7,33%	7,45%	7,64%	5,88%	5,75%	
Rentabilita aktív	4,71%	4,40%	4,46%	2,58%	2,24%	
Celková zadlženosť aktív	58,7%	57,9%	55,6%	53,1%	51,4%	
Podiel MSP využívajúci bankové úvery	19,7%	20,4%	20,6%	21,0%	21,2%	
Podiel úrokov na bankových úveroch	5,55%	5,38%	5,04%	5,13%	5,40%	
Likvidita II. Stupňa	1,23	1,3	1,37	1,46	1,55	
Likvidita III. Stupňa	-	-	1,56	1,66	1,75	
Obrat aktív	1,10	1,07	1,07	1,06	1,04	
Doba splatnosti záväzkov	14,0	14,0	12,5	10,7	9,7	
Doba splatnosti pohľadávok	27	26,5	25,7	22,2	21,0	
Finančná produktivita práce	1,60	1,60	1,71	1,58	1,58	
Index finančného zdravia	Dobrá finančná situácia	44,2%	42,4%	42,3%	42,2%	42,4%
	Sivá zóna	25,3%	26,2%	26,7%	26,6%	26,4%
	Zlá finančná situácia	30,5%	31,4%	31,0%	31,1%	31,3%

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode

Počas roka 2019 bol podnikateľskými subjektami so sídlom v Žilinskom kraja vyvezený tovar v celkovom objeme 9 800,0 mil. Eur. **Takmer jednu pätinu (18,1 %; resp. 1 771,4 mil. Eur) z toho realizovali malé a stredné podniky.** Podľa štruktúry jednotlivých veľkostných kategórií dosiahol podiel mikropodnikov (0-9, vrátane subjektov s nezisteným počtom zamestnancov) na celkovom vývoze len 3,7 %. Malé podniky (10-49) sa na celkovom vývoze z kraja podieľali 3,9 % a stredné podniky (50-249) tvorili 10,5 %.

Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

Dominantné postavenie na vývoze firiem zo Žilinského kraja zohrávajú veľké podniky, ktoré realizovali až 81,9 % celkového vývozu. V štruktúre vývozu z kraja a celého Slovenska možno pozorovať značné rozdiely. Väčší podiel veľkých podnikov na vývoze v porovnaní s celým Slovenskom (rozdiel 10,0 p. b.) je spôsobený najmä vyššou koncentráciou dlhodobo etablovaných veľkých priemyselných výrobcov a ich subdodávateľov, hlavne v oblasti automobilového priemyslu. V porovnaní s ostatnými krajinami je **pozícia MSP v Žilinskom kraji na vývoze najslabšia.** Štruktúrou vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov sa vymyká „štandardnejšiemu“ rozloženiu z iných krajov. Najviac sa však približuje štruktúre v Trnavskom kraji.

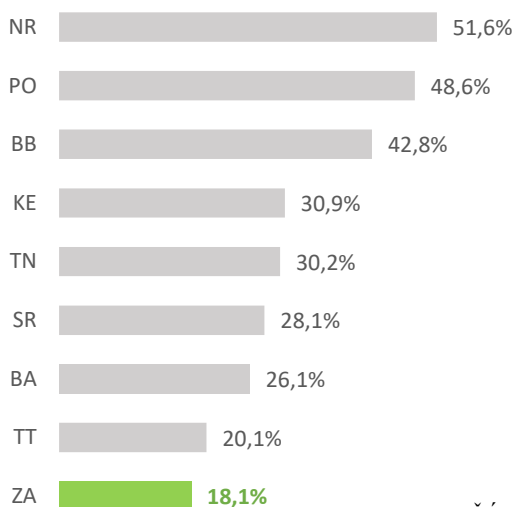
Z celkového vývozu MSP na Slovensku v roku 2019 realizovali MSP so sídlom v Žilinskom kraji približne desatinu (9,8 %). Možno ich preto zaradiť do skupiny krajov ležiacich na strednom a východnom Slovensku s nižším podielom na vývoze. Regionálna štruktúra vývozu MSP na úrovni jednotlivých krajov sa však vyznačuje značnou variabilitou². Kraje ležiace v západnej časti Slovenska charakterizuje vyšší podiel na celkovom vývoze MSP.

V roku 2019 bolo podľa metodiky ŠÚ SR na území kraja evidovaných 3 826 vývozcov z kategórie MSP. Zo všetkých vyvážajúcich MSP na Slovensku to predstavuje 12,2 %. Ukazovateľ podielu vyvážajúcich MSP na celkovom počte aktívnych MSP v kraji, na úrovni 4,7 %, indikuje nižšiu aktivitu MSP na vývoze v porovnaní s ostatnými krajinami. Nižší pomer dosahujú už len MSP v Prešovskom a Košickom kraji.

V medziročnom vývoji počtu vyvážajúcich MSP v kraji dochádza k miernemu nárastu. V porovnaní v roku 2018 sa ich počet zvýšil o 1,2 %, resp. 47 subjektov. Toto tempo rastu však výrazne zaostáva za celoslovenskou úrovňou 2,7 %.

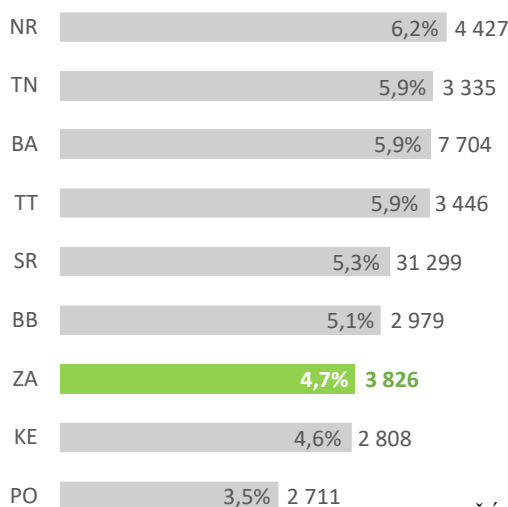
² Podrobnejšie zhodnotenie postavenia MSP v zahraničnom obchode Slovenska dostupné v pravidelnej analýze SBA na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/15/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

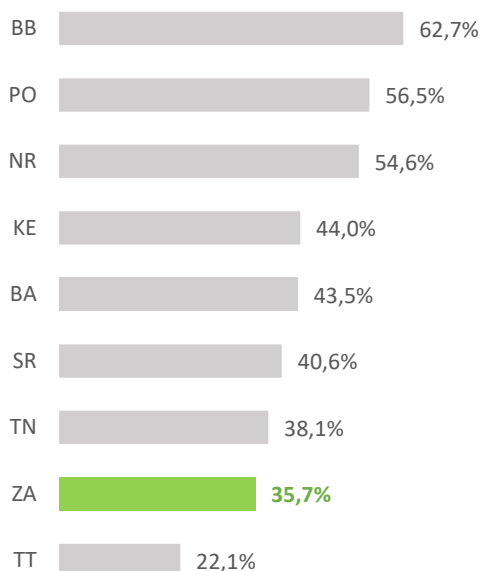
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2019 dosiahol celkový objem dovozu realizovaný podnikateľskými subjektami so sídlom v Žilinskom samosprávnom kraji 8 540,3 mil. Eur. **Malé a stredné podniky z toho realizovali 35,7 %, resp. 3 052,0 mil. Eur.** Pre porovnanie, podiel MSP na celkovom dovoze Slovenska predstavoval v rovnakom roku 40,6 %. Mikropodniky a malé podniky sa na celkovom dovoze firiem zo Žilinského kraja podieľali podobným pomerom 9,3 %, resp. 9,6 %. Ďalších 16,8 % predstavoval dovoz stredných podnikov.

Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

Podobne ako v prípade vývozu, **aj pri dovoze firiem zo Žilinského kraja zohrávajú významnú úlohu veľké podniky, ktoré v roku 2019 tvorili 64,3 % celkového dovozu.** Na dovoze teda tiež možno sledovať jasný vplyv veľkých etablovaných firiem, ktoré sú pevnou súčasťou globálnych produkčných sietí. Vyšší podiel veľkých podnikov na dovoze dosahovali už len Trnavský kraj.

Na Slovensku sa regionálna štruktúra dovozu vyznačuje výraznou dominanciou Bratislavského kraja. MSP so sídlom v tomto kraji realizovali 44,1 % celkového dovozu MSP na Slovensku. Žilinský kraj tvoril viac ako desatinu (11,1 %). Na dovoze MSP na Slovensku najmenej participujú firmy z Prešovského (5,5 %) a Banskobystrického kraja (5,7 %).

7 High-tech ukazovatele MSP

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

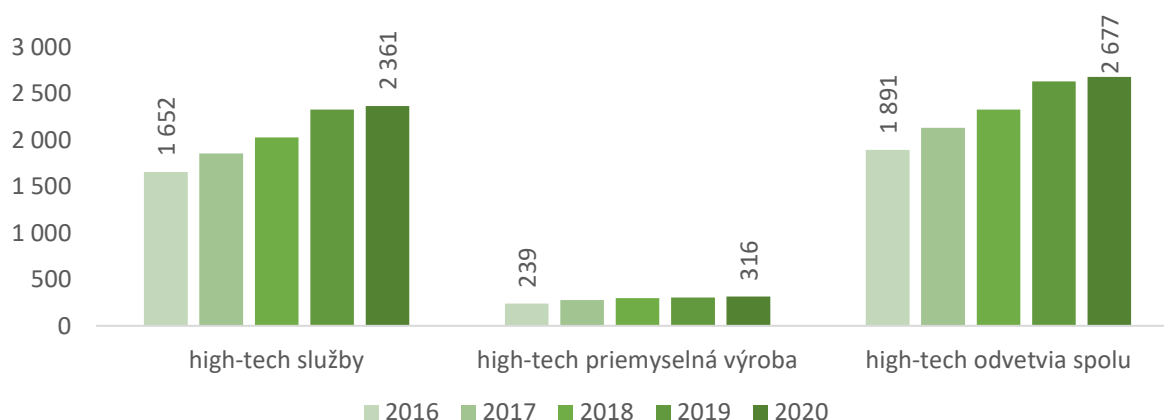
- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj³

V roku 2020 bolo v Žilinskom samosprávnom kraji v high-tech sektoroch evidovaných 2 677 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). V porovnaní s rokom 2019 sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch zvýšila o 1,8 %. Rast početnosti malých a stredných podnikov je možné pozorovať každoročne od roku 2016.

Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v ŽSK, 2016 - 2020

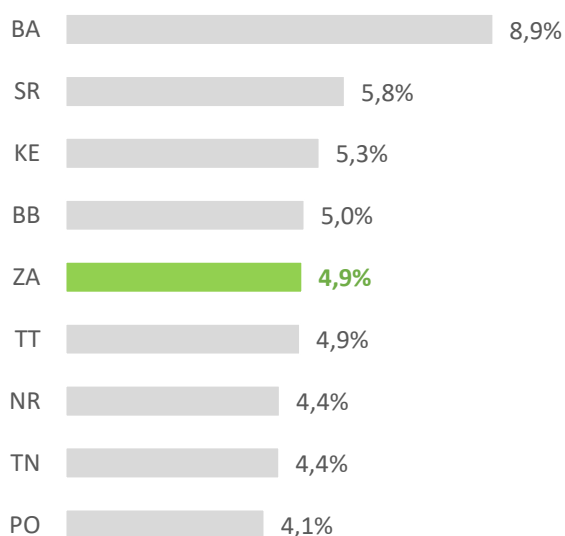

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

³ Celkové vymedzenie odvetví podľa technologickej úrovne a znalostnej intenzity služieb je uvedené v prílohe, v tabuľke 4 a 5.

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v Žilinskom kraji v high-tech sektoroch bolo **2 361 evidovaných v high-tech službách** (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou). Podstatne menej subjektov pôsobí **v high-tech odvetviach priemyselnej výroby (316)**. V posledných rokoch dosahovaný rast početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach bol ťahaný hlavne rastúcou dynamikou MSP v high-tech službách.

Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020

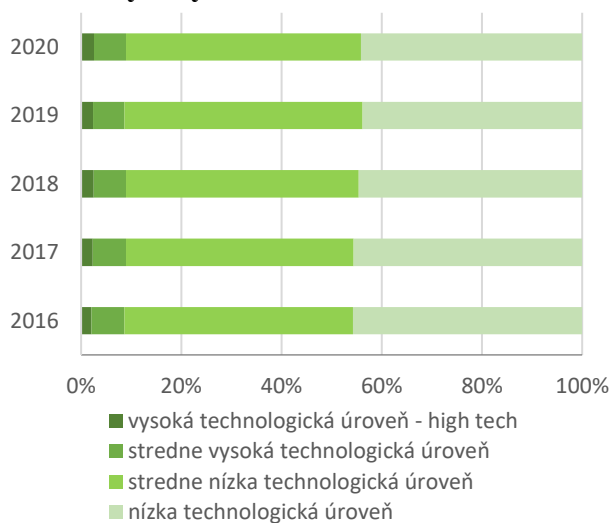
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2020 dosiahol podiel malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach **4,9 %**. V porovnaní s ostatnými kraji SR dosahuje Žilinský samosprávny kraj priemernú úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky. **V odvetví priemyselnej výroby pôsobilo 2,6 % MSP v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne** (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 6,4 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Takmer jedna polovica (46,9 %) malých a stredných podnikov bola aktívna v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a 44,2 % v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou. Z dlhodobého hľadiska dochádza k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej technologickej úrovne.

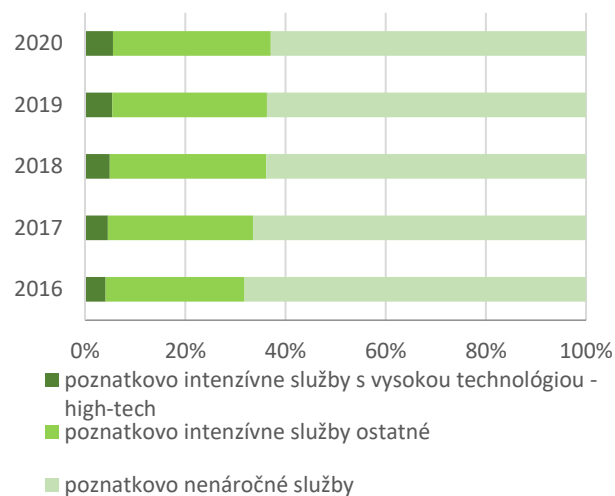
Podiel high-tech odvetví, v ktorých pôsobia MSP v rámci služieb je pozitívnejší ako v prípade priemyselnej výroby. **Podiel MSP v high-tech poznatkovo intenzívnych službách dosiahol 5,6 %**. Takmer jedna tretina (31,5 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) pôsobila v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobilo 62,9 % malých a stredných podnikov.

V období rokov 2016 až 2020 je zreteľný pozitívny trend nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb s vysoko technológiou a sektora ostatných poznatkovo intenzívnych služieb. Naopak podiel sektora poznatkovo nenáročných služieb vykazuje pokles.

Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v ŽSK

Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v ŽSK

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zhrnutie

- Žilinský samosprávny kraj disponuje druhým najvyšším počtom aktívnych malých a stredných podnikov zo všetkých krajov na Slovensku. V roku 2020 bolo v kraji registrovaných 80 795 MSP, čo predstavuje 13,5 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku.
- Najpočetnejšie zastúpenou veľkostnou kategóriou sú mikropodniky, ktoré tvorili 97,7 % všetkých podnikateľských subjektov v kraji.
- Z dlhodobého hľadiska sa počet MSP v kraji zvyšuje. Za uplynulých 15 rokov sa ich počet zvýšil o 30,6 %. Rovnakým tempom sa zvyšovala početnosť MSP aj na Slovensku.
- ŽSK patrí medzi kraje s nadpriemernou mierou podnikateľskej aktivity MSP na Slovensku. Na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá 23 aktívnych MSP. Na Slovensku je to približne 22 MSP na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov.
- Z pohľadu rozmiestnenie MSP v kraji je najvýznamnejším okresom Žilina, kde sídli viac ako štvrtina (27,5 %) všetkých aktívnych MSP v kraji. Miera podnikateľskej aktivity je však najvyššia v okrese Námestovo. Na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov okresu pripadá 37 malých a stredných podnikov.
- V štruktúre MSP podľa právnych foriem prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 66,3 %. MSP – právnické osoby tvorili 33,7 %. Z dlhodobé hľadiska sa štruktúra MSP v kraji vyvíja v súlade s národnou úrovňou, ktorá je charakteristická postupným poklesom podielu FO – podnikateľov a rastom MSP – právnických osôb.
- V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov, ktoré v roku 2020 predstavovalo 94,5 %. Živnostníci pôsobia najmä v stavebníctve. Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2020 tvorili 90,2 %.
- Najvýznamnejším sektorom v odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v kraji sú služby s podielom 35,6 %. V porovnaní s ostatnými krajmi je však podiel služieb najnižší (spolu s Prešovským krajom). Veľmi dôležitú úlohu v ŽSK zohráva stavebníctvo. Jeho podiel medzi MSP v kraji (27,4 %) je o 9,2 p. b. väčší ako na Slovensku.
- Z dlhodobého hľadiska sa znižuje podiel MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode a naopak, narastá význam služieb, najmä obchodných služieb.
- V roku 2020 dosiahol podiel žien na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov v kraji len takmer jednu štvrtinu (22,9 %). Muži tvorili viac ako trojštvrťinový podiel (78,2 %).
- Najviac fyzických osôb – podnikateľov v kraji patrí do vekovej kategórie 40 až 49-ročných (27,0 %). ŽSK sa vyznačuje najvyšším zastúpením mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov (21,1 %) spomedzi všetkých regiónov SR. K rastu zastúpenia

mladých dochádza aj z dlhodobého hľadiska. 8,4 % podnikateľov pôsobilo vo vekovej kategórii 60 a viac rokov.

- V kraji počas roka 2020 vzniklo 10 774 nových malých a stredných podnikov, čo predstavuje 13,0 % z celého Slovenska. Rast počtu nových MSP prerušila koronakríza. Počet nových registrácií sa medziročne znížil o 4,6 %.
- Podnikateľskú činnosť v kraji ukončilo 6 366 subjektov. Na 100 firiem v kraji tak pripadá približne 6 zaniknutých. Miera zánikov v ŽSK sa pohybuje na úrovni SR. Vplyvom opatrení, ktoré boli počas roka 2020 prijaté za účelom podpory podnikateľského sektora v období koronakrízy, sa počet zánikov v kraji medziročne znížil o 16,0 %.
- Viac ako dve tretiny (67,6 %) malých a stredných podnikov v kraji dosiahli v roku 2019 kladný hospodársky výsledok. ŽSK sa zaraďuje medzi regióny s nadpriemerným podielom subjektov s kladným hospodárskym výsledkom. Rentabilita tržieb a aktív MSP zaznamenala mierny pokles. Zadlženosť aktív malých a stredných podnikov v kraji sa znížila na 51,4 %. Podiel MSP využívajúcich bankové úvery dosiahol 21,2 %. V porovnaní s ostatnými regiónmi využívajú MSP v ŽSK bankové úvery nadpriemerne.
- Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v roku 2019 zlepšila. Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP poklesla na 9,7 dňa. Mediánová hodnota finančnej produktivity práce MSP dosiahla úroveň 1,58 Eur. ŽSK sa vyznačuje najvyššou finančnou produktivitou práce MSP v rámci SR.
- Odvetvová štruktúra MSP v kraji zameraná na služby a stavebníctvo prispieva k nízkej zahranično-obchodnej aktivite. MSP v roku 2019 realizovali len 18,1 % celkového vývozu firiem z kraja. V porovnaní s ostatnými kraji je pozícia MSP v ŽSK na vývoze najslabšia.
- Podobná situácia je aj v prípade dovozu. V roku 2019 MSP realizovali 35,7 % z celkového dovozu firiem so sídlom v kraji. Na celkovom dovoze MSP na Slovensko sa ŽSK podieľal približne jednou desatinou (11,1 %).
- V roku 2020 bolo v Žilinskom samosprávnom kraji v high-tech sektoroch evidovaných 2 677 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). V porovnaní s rokom 2019 sa ich počet zvýšil o 1,8 %. Rast početnosti high-tech MSP prebieha každoročne od roku 2016. Zo všetkých MSP v kraji pôsobilo v high-tech odvetviach 4,9 % subjektov.

Prílohy

Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívosov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99